СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIV. Ч. 9. Джерзі Сіти, Н. Дж., понеділок, 13-го січня 1936. — VOL. XLIV. No. 9. Jersey City, N. J., Monday, January 13, 1936. THREE CENTS

КОНҐРЕС УХВАЛЮЄ ЗАКОН ПРО БОНУС

ВАШИНҐТОН. — Палата конґресменів ухвалила поважною більшістю голосів проект бонусового закона, на основі котрого кождий ветеран може негайно дістати готівку за необдовжену частину свого бонусового цертифікату.

При голосуванню за закон заявилося 356 конґресменів, проти всього 59, значить за закон було коло 6 разів стільки, що проти нього. По обох сторонах голосували конґресмени без огляду на партії. За закон голосували: 279 демократів, 68 републиканців, 6 поступовців та всі 3 конґресмени з фармерсько-робітничої партії. Проти закона голосували: 31 републиканців та 28 демократів. Конґресмен Бирнс, предсідник палати, не потребував голосувати, але він просив, щоб його теж читати, і голосував за закон.

Увесь час, як на салі відбувалося голосування, на ґалерії сиділи представники трох ветеранських організацій і нотували, хто голосує проти закона. „Лобі" ветеранів негайно взялося перепирати цей закон у палаті сенату.

ПЕРЕПАЛКА МІЖ СЕНАТОРАМИ И БАНКИРАМИ.

ВАШИНҐТОН. — Підчас переслухання перед сенатським комітетом щодо амуніцій сенатори закидували банкирам Морґанові, Ламонтові й Ґвітнієві, що вони робили натиск на президента Вилсона, щоб він змінив свою політику невтральности на приязну супроти аліянтів.

Банкирі гостро відгризалися на ці закиди.

Ламонт признав, що банкирі, котрі підписали аліянтам позичку на 500 міліонів долярів, заробили за це півдесята міліона.

НОВА ФАРМЕРСЬКА ПОЛІТИКА УРЯДУ.

ВАШИНҐТОН.—З Білого Дому подано дальші подробиці про новий плян фармерської політики, який ухвалено в загальних нарисах на конференції президента Рузвелта з провідниками фармерів у Білім Домі.

Цілий плян обертається коло консервування земельних багатств Америки. Обіймає він теж плян асекурації земельних плодів. Він теж буде потребувати багато гроша.

ЗЕМЛЕТРУС І ОБВАЛ У КОЛЬОМБІЇ.

БОҐОТА (Кольомбія). — У південній частині Кольомбії скоївся в пятницю вночі сильний землетрус, унаслідок котрого в багатьох місцях повстали обвали землі.

В одному селі, Ля Чорера, що лежить недалеко від міста Тукерес, згинули під обваленою землею 200 до 300 осіб.

УРЯД ЗАКИДАЄ МІЛІОНЕРАМ ПОДАТКОВІ КРУТАРСТВА.

ВАШИНҐТОН. — Рада податкових апеляцій закидує відомому мультиміліонерові Пієрові Дю Понтові, що він предложив фальшиві податкові звіти з приходів у 1929-тім році. Кажуть урядники, що міліонер записав у книжки, що він стратив величезні міліони на торговлі удилами, а цих уділів на ділі не купував і не продавав.

У цей спосіб, кажуть урядники, Дю Понт „заощадив" собі на податку $617,000.

ЗНАЙШЛИ НОВИЙ ЛІК.

РОЧЕСТЕР (Ню Йорк). — Д-р Елиот Джослин, професор медицини в Гарвардськім університеті, виголосив тут на зборах лікарів відчит про своє відкриття нового ліку на цукровицю (діябетес).

Є це лік, подібний до давніше винайденої інсуліни, але багато кращий. Передовсім не викликує він злої реакції по його вживанню.

На бактеріольоґічнім семинарі в рочестерськім університеті демонстровано потім лікарям, як можна при помочі мікроскопа переконатися, на якого роду запалення легенів недужий хоруе.

МІСТО ХОЧЕ НАНЯТИ КОПАЛЬНЮ.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ. — Посадник цього міста предложив раді міських тростісів плян заощадження місту гроша, який місто видає на топливо.

Радить він місту виарендувати вуґольну копальню.

ЗНОВ МОРСЬКА ПОТВОРА.

ВІКТОРІЯ (Британська Колюмбія). — Міський прокуратор і інспектор міських шкіл кажуть, що недалеко від Мечосина вони бачили на морю велику морську потвору з головою гейби коня та з тілом 15—100 стіп довжини.

СТРАТИВ ЧУТТЯ.

РОЧЕСТЕР (Ню Йорк). — Лікарі признають містичною недугу Романа Спіґела, вчителя гімнастики, боксу й пливання в рочестерськім університеті, котрий стратив чуття дотику. Він спить, їсть, розмовляє й працює в нормальний спосіб, але в руках і ногах не має чуття, себто не чує, як його дітикнуть. Він не чує як защіпає собі ґудзики камізельки, натягає черевики на ноги або накладає капелюх на голову.

Лікарі відослали його до шпиталю й роблять докладні обсервації над цією дивною недугою.

ЯК ПОВОДИТИСЯ В ЧАСІ ПОЖАРУ.

У „нюйорськім шпиталі знайдухів" на Статен Айленді вибух у четвер зполудня вогонь. У шпиталі було тоді 24 дітей. Нічна доглядачка, що відкрила вогонь, негайно зарядила пожарні вправи з дітьми й вивела всіх на безпечне місце. Діти думали, що це вправи, а не справжній пожар.

ЯК УКРАЇНЦІ КУПУЮТЬ МАЄТКИ У ЛЬВОВІ.

„Курєр Львовскі" — це орган, що нездужає хронічно на українську лихоманку і бачить уже нічних ріжні примари. Той „Курєр" у числі з 4. грудня помістив цілу статейку п. н. „Українці придбали великий обект у Ринку". З неї довідуємося, що якась українська ко-сорція купила великий дім фірми Ціпера в Ринку і невдовзі перебудує все в середині, щоб там могли приміститись нові українські фірми. „З цього видно, — пише „Курєр" — що в акції купування обектів у Львові українці йдуть крок за кроком уперед".

А тепер послухаймо ще другої і третьої „автентичної" інформації тогож „Курєрка" зперед кількох днів: „Маслосоюз" купив, мовляв, за 100,000 зл. фільварок Маєрівка з 35 моргами на передмісті Львова. А далі: „Українці хотять купити гарну палату Потоцьких при вул. Коцерника. Посередничить, кажуть, Дрезденський Банк".

Скільки в цьому всьому правди? Покищо нам відомо, що при кінці листопада 1935 р. купили кілька українців годинники в Ціпера, що „Маслосоюз" вивозить масло в околиці Маєрівки і що неодин українець хохів би купити палату Потоцьких, якби Дрезденський Банк дав йому більшу позичку на рахунок обнижки платні...

ЗА ВИРАТУВАННЯ ТОПІЛЬНИКІВ.

Міністер внутрішніх справ відзначив „медалею за ратування гинучих" з нараженням власного життя оці особи на терені тернопільського воєвідства: Стефана Цимбалістого з Теребовлі за вратування мужчини, що тонув; Антона Каляндика із Заліщик за вратування жінки, що тонула і Корнила Осовського із Слобідки Янівської, пов. Теребовля, за виратування дитини з води.

БАНКИР - ПИСЬМЕННИК ДЕФРАВДАНТОМ.

Паризький банкир Альберт Шварц і драматичний письменник Альберт Забльон — це дві особи в одній постаті. Банковець вів добре інтереси, а автор написав комедію „Ніч є гарна", що мала великий успіх. Одного дня банкир-письменник попав до тюрми за спроневірення 700 тисяч франків депозитів, що належали до клієнтів банку.

НЕ ПОВЕЗЛО...

В Сантос (Бразилія) заарештовано російського князя Ігоря Долгорукого. Він був членом III інтернаціоналу і посередником між урядом у Росії і Престесом. При нім знайдено важні письма щодо комуністичної революції в Бразилії. Він фінансував комуністичний рух у Бразилії і мав бути в будучім комуністичнім уряді в Бразилії великим урядником.

АРЕШТУВАННЯ ДЕФРАВДАНТІВ В СССР.

В Ташкенті арештовано 28 урядовців під замітом спроневірення на шкоду державного скарбу біля міліона рублів.

БАГАТИЙ ЖЕБРАК.

В Отвоцьку помер на 101-му році життя Юзеф Кнот, що 60 літ займався професійно жебраниною і з цього джерела зібрав біля 100,000 злотих в готівці й у вартісних паперах, а крім цього купив собі дім у Варшаві. Спадкоємцями Кнота є 4 сини і 11 унуків.

ВЕЛИКА ПОЖЕЖА НА ПОЛІСЬКИХ БАГНАХ.

В околиці села Березязя, столинського повіту, занялися шувари і трави на багнистих луках. З причини сильного вітру пожежа в недовгому часі обняла такий великий простір, що всяка ратункова акція показалася безуспішною. Вогонь пересувався в західньому напрямі, перекидувався з місця на місце, оминаючи в незбагнений спосіб більші простори болот. Море вогню пересувалося з великою скорістю, викликуючи серед населення паніку. Околиці Березязя горіли цілу ніч, а на другий день запалилися луки в околицях Плотниці. Звідсіля перекинувся вогонь на багна лунинського і пинського повіту. В своєму поході вогонь дійшов аж до Городища (15 клм. від Пинська). Тут вогонь розділився на два річища: одно нищило околиці громади Пиньковичі, а друге підійшло під самий Пинськ, нищачи околичні луки. Щойно великі дощі загасили цю велику пожежу, найбільшу, яку памятає Полісся.

БАНДА ПАЛІЇВ.

Прокураторія в Станиславові покінчила слідство проти банди паліїв, що за кілька років на терені Підкарпаття спричинила кількасот підпалів. Підчас прокураторських доходжень виявилося, що всі майже пожежі в долині Пруту спричинили брáття Махмаш, Мозес і Ной Тавн. У роках 1928—1934 згоріло там кількасот хат, господарських будинків, віль і пансіонатів, а в цьому в самих Ославах Чорних 150 будинків. Тавни, як власники складів будівельного дерева, дбали про якнайбільший збут. Наміткнувши собі даний обект, при помочі кількох невідомих осібняків підпалювали дім, а потім один з братів зголошувався до погорільців і пропонував за відступлення асекураційної поліси відбудову дому. Крім цього скуповували старі обезпечені доми й опісля пускали їх з димом. Таким чином доробилися значного маєтку. Підчас слідства виявилося, що в змові з ними були війт і секретар громади в Ославах, що видавали фальшиві викази спаленого інвентаря, та тодішній комендант постерунку, що відповідно кермував доходженням.

ПРОЦЕС ЗА 8 ГРОШІВ.

В Дрогобичі відбулася розправа проти Андруха Лошарчина з Нагуєвич, обвинуваченого за крадіж... 8 грошів і хусточку вартости 10 грошів. Суддя Ульман засудив обвинуваченого на тиждень арешту.

ЗНОВ ПОЛІТИЧНЕ ВБИВСТВО У СОВЄТАХ.

Згідно з вістками, що прийшли з Москви, у сибірському місті Бодайбо вбили керманича місцевих варстатів направи машин, Ґорчакова, що був прихильником руху Стаханова. Вбивство має політичне підложжя. Арештували трьох робітників, що їх підозрівають у співучасті в акції протисовєтських кол.

РОЗІБРАНЯ МОГИЛИ В ЛЕЖАЙСЬКІЙ ЦЕРКВІ.

Від 1920 року громадяни Лежайська уладжують що року дня 1. листопада панахиду за поляглих героїв У. Г. А. Кожного року ставлено в церкві гарно прикрашену могилу з березовим хрестом. Аж минулого року після поставлення могили зайшов до церкви комендант постерунку поліції, списав присутніх у церкві хлопців і приказав розібрати могилу.

Таким чином комендант постерунку без дозволу священика господарив у церкві, приказуючи розібрати могилу. Взагалі відколи пов. староста став п. Богуславський, розпочався там протиукраїнський курс. Забороняють навіть Шевченківські концерти. Далі, не дозволяють поставити в Лежайську на листу громадських радних українців, хоч до тепер засідали в міській раді два-три радні українці. Не дозволяють у святі „Українська Молодь Христові" на похід і щойно по довгих трудах і заходах дозволили на обхід довкола церкви.

Загалом утрудняний усякий культурно-освітній рух у повіті. Здається, що перед приходом до того повіту п. Богуславський був старостою у Рівному і в Холмі. У кожному разі запровадив він у Лежайську політику цих нещасливих земель.

КАРА ЗА ВИНАРОДОВЛЮВАННЯ.

Посли німецького населення в Чехословаччині, д-р Люшка і Франк, мадярського населення д-р Шнелле і польського д-р Вольф, зложили в палаті спільне внесення в справі закону про виконання 134 § чехословацької конституції. Параграф цей каже: „Всякий спосіб насильного винародовлювання недозволений. Непридержування цього принципу може закон признати проступком, за який належиться кара". Внесення після взиває уряд предложити проект закону про кару за насильне винародовлювання.

ЧОМУ НЕ ВДАЛАСЯ БРАЗИЛІЙСЬКА РЕВОЛЮЦІЯ.

Бразилійські часописи подають ось-такі причини, чому не вдалась революція. Перша є та, що в ночі 26 листопада полковник Нютон Кавальканті у Віля Мілітар захопив і заарештував важніших комуністичних провідників і тим чином на самім початку спаралізував комуністичні пляни. Друга причина була та, що самі комуністи приспішили революційний переворот. З дотеперішніх зізнань виходить, що загальна комуністична революція в Бразилії була плянована на 5 грудня. Заскорі революційні розрухи в Наталь приспішили той плян. В кожнім разі 5 грудня поліція і військо були всюди на поготівлю.

ЗГАДУЮТЬ АМЕРИКАНСЬКУ ЖЕРТВЕННІСТЬ НА „РІДНУ ШКОЛУ"

ЛЬВІВ. — На загальних річних зборах „Рідної Школи" стверджено, що річний буджет цієї установи виносить понад півтора міліонів злотих. В минулому році зібрано титулом членських вкладок 20,919.18 злотих, шкільні оплати осягнули суму 300 тисяч злотих, а з добровільних датків вплинуло до каси головної управи 131,740.89 злотих. В 20 повітах треба було крім оплат до централі збирати гроші на вдержання шкіл Р. Ш. в своїх повітах. При тім стверджено, що старостства робили величезні перешкоди в збірках на Р. Ш., забороняючи навіть коляду чи писанку.

Як відрадний прояв, читаємо у звіті Р. Ш. треба підкреслити, що не зважаючи на господарську кризу, еміграція зложила на Р. Ш. 26,232.23 зл., отже куди більше ніж минулого року. Перше місце займають українці Злучених Держав, що разом дали $3,900, з чого через загально-народню американську установу „Обєднання" вплинуло $3,575.

Недобір „Рідної Школи" досягнув цього року 82,723.40 злотих.

УКРАЇНСЬКІ КОЛЯДКИ В ПАРИЖІ.

ПАРИЖ. — Офінор подає, що з нагоди Різдва французьке товариство „Огнище Миру" влаштувало конкурс різдвяних пісень ріжних народів, в якому взяли участь і українці зі своїми колядками. Виступив з боку українців чоловічий хор під орудою А. Чехівського і здобув, як цього можна було надіятися, першенство між шістьма іншими хорами. Перед виступом молодий студент Юрко Єремієв виголосив французькою мовою реферат, що пояснював походження колядок та їх зміст. Український виступ зробив таке добре враження, що товариство „Огнище Миру" думає відчинити українську секцію.

КАРДИНАЛ — ПРИЯТЕЛЬ УКРАЇНИ.

ПАРИЖ. — Офінор повідомляє, що епископ Бодріяр, відомий учений і директор „Паризького Католицького Інституту", що недавно зістав іменований кардиналом, є відомим приятелем України, і як такий зістав в 1933 р. одноголосно вибраний почесним членом Французького Т-ва Українознавства в Парижі, з якого то вибрання епископ був надзвичайно задоволений.

ЗАХОДИ ДЛЯ ЗАСНУВАННЯ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ХОРУ.

ПАРИЖ. — Після довшої перерви українське музичне життя в Парижі зачинає відживати. Товариство ім. О. Кошиця заложило невеликий, але артистичний хор і вживає заходів для заснування Українського Національного Хору, якого потребу вже відчувається багато років.

Офінор подає, що цю справу треба повитати, бо в Парижі від довгого часу нема порядного українського хору, а найліпші українські співаки співають по козацьких та російських хорах.

УКРАЇНСЬКА ХОРЕОГРАФІЧНА СТУДІЯ.

ПАРИЖ. — З інформацій Офінора виходить, що внедовзі буде заснована в Парижі школа українського танку, яка на випадок успіху буде перероблена в постійну Українську Хореографічну Студію, на чолі якої станув би відомий балетний танцюрист Длугопільський, родом з Камянця, що тепер одержав постійне заняття в одній з найліпших мюзикголь у Парижі.

СИМОН ПЕТЛЮРА НА ФІЛЬМІ.

БЕРЛІН. — Дня 19 грудня в одному з кінотеатрів „Уфи" відбулася врочиста премієра великої фільми польської визвольної боротьби, що дає повний образ життя і діяльности Пілсудського. Є там знимки, зняті на Україні, в Винниці в 1920 р., де головний отаман Петлюра у супроводі польських старшин проходить здовж фронту почесної варти і їде до поїзду. У вікнах вагону бачимо потім Симона Петлюру та Йосифа Пілсудського.

ДЕ НАЦІОНАЛЬНА ЧЕСТЬ?

КРАКІВ (Польща). — Найбільш україножерний польський щоденник „Ілюстровани Курєр Цодзєнни" святкував 25-ліття свого видавництва. З цієї нагоди вислав гратуляційне письмо Український Центральний Комітет, відділ у Кракові. Голова цього комітету, Петро Самойлов, висловив тій польській шматі від оборонців Річипосполитої з 1920 р. „найсердечніші побажання успішного розвитку".

ПОМИНАЮТЬ ПРАВДИВИХ ПАТРІОТІВ.

УЖГОРОД (Закарпаття). — Між іменованими епископом Стойкою членами епархіяльної шкільної ради нема найбільше заслуженого священика, о. Августина Волошина. Українці питають себе: щож це за епархіяльна нова політика?

ДБАЮТЬ ЗА СИРОТИ.

УЖГОРОД. — „Жіночий Союз" і жіноча секція Т-ва „Просвіти" влаштували „День Сироти", з якого прибуло коло 3,000 корон прибутку для сиріт.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on March 30, 1911 under the act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЩО ЇХ ЖДЕ?

„Довідуємося з достовірних жерел" — писав нюйорський тижневик „Нейшен" — „що в грудні два італійські полки, що мали всідати на корабель в однім південно-італійськім порті для виїзду до східньої Африки, збунтувалися й відмовилися їхати. Вони не пішли. Супроти труднощів дістати автентичні військові інформації про Італію, це зовсім можливе припустити, що поступок двох полків не є відорваною подією. Можливо, що таких подій є більше, але ми про них не знаємо".

Коли це могло виглядати на вістку, що була вислідом бажання цеї ґазети компромітувати Мусолінія, то 9-го січня появилася в „Ню Йорк Таймсі" вістка з Інсбрука, що в Мерано збунтувався пятий італійський альпейський полк та відмовився йти на війну в Етіопію. У цій телеґрамі говорилося про стрілянину офіцирів та жертви серед мужви. Лондонська ґазета „Дейлі Телеґраф" подала в той день телеґраму свого мінхенського кореспондента про цей бунт. До Відня, що вважається за приятеля Мусолінія, наспіли вістки про те, що через австрійську границю перейшли коло дві тисячі італійських дезертирів.

Наступного дня ґазети подали звичайне заперечення італійського уряду в цій справі, якого зрештою можна було сподіватися без огляду на те, чи такі бунти були, чи ні; та того самого дня наспіли вже вісти, що подають не чутки, але факти, які можна провірити, а саме факти про вікачів з італійської армії, які схоронилися до Югославії, Німеччини й Австрії. Показується, що до всіх тих країв утікали італійські жовніри. В самій тільки Баварії, наприклад, є їх коло 3,000. Велика їх частина живе в таборах, але багато ходить вільно вулицями міст.

Цікаво було би розглянути, що заставило цих людей утікати з італійської армії. З усіх донесень видно, що втікають тепер передовсім не-італійці. Отже німці з Тиролю та хорвати з приадрійських країв. Люди, що не признають Італії рідною країною, люди, забрані в Італію проти їхньої волі. Не багато є таких людей в Італії, котра назагал є національно одноцільною державою, а проте навіть у ній недержавний елемент викликує страшну деморалізацію в армії.

Можемо представити собі тепер, як будуть виглядати на війні армії таких національно мішаних держав, як Чехословаччина, Румунія, а передовсім Польща й Росія. Кожда з тих держав буде сподіватися закріпити населення в одну цілість при помочі війни, а тут якраз війна розложить армію й запілля, а тимсамим здеморалізує центральний уряд.

Бережися, Польще й Росіє! Як з кози шкіру деруть, то вівці знак дають.

СУД НАД УКРАЇНСЬКОЮ МОЛОДДЮ У ВАРШАВІ

ПЕРЕСЛУХУВАННЯ СВІДКІВ.

(З львівського часопису „Українські Вісти").

(29)

Дня 30. травня 1934 р. обсервував свідок дім, де жив Карпинець. Нагляд тревав до год. 22-гої, після чого передав нагляд аґентам Шкарадкові й Сордилеві. Від 22-гої до 23-тої год. був свідок у мешканні Маршаліка, що знаходилося напроти мешкання Карпинця. Пізніше аж до 24-тої години був на дембніцькім мості.

На запит д-ра Павенцького свідок вияснює, що доручення слідити Климишина отримав від начальника слідчого уряду в Кракові, Білевича, з кінцем 1933 р.

Свідок нераз обсервував, як Климишин перевозив нелеґальщину ОУН.

Запитаний прокуратором Рудніцьким, свідок подав, що 19. червня 1934 р., підчас другої ревізії в хаті Карпинця знайдено малу заржавілу бляшку, що відповідала формою овалеві накривки пушки, яку вбивник кинув підчас утечі.

На внесок прокуратора Рудніцького показано свідкові бляшку, яка знаходиться між річевими доказами. Свідок пізнає цей предмет.

Опісля зізнає свідок **Францішек Капуста,** старший постерунковий слідчого виділу в Кракові. Цей свідок, так як його попередник, переводив обсервацію в Кракові. З уваги на те, що свідок не пригадує собі тепер подробиць тієї обсервації, суд рішив відчитати його зізнання, зложені в слідстві.

Зізнання отого свідка дотичать тих самих подробиць, про які говорив свідок Чижевич, бо обидва вони спільно виконували службу.

Свідок потвердив у цілості свої тодішні зізнання.

На запит предсідника, чи зпосеред підсудних пізнає Карпинця й Климишина, свідок показує даних обвинувачених.

Свідок у відповідь на запит д-ра Павенцького подає, що 30. травня 1934 р. рішучо пізнав Лебедя, бо оглядав його крізь далековид з віддалі 60 кроків.

На дальші запити оборони свідок говорить про закупно хемікалій, що його полагоджував підс. Карпинець.

Максиміліян Шкарадек, старший постерунковий слідчого уряду в Кракові, теж не памятає сьогодні подробиць обсервації запідозрених у приналежності до ОУН у Кракові. Суд рішив відчитати зізнання того свідка зі слідства.

Ці зізнання дотичили головно підс. Карпинця й Климишина й покривалися з зізнаннями двох попередніх свідків.

НАСТУП ОБОРОНИ.

У відповідь на запит д-ра Шлапака вияснює, що 30-го травня 1934 р. обсервував Лебедя, який того дня приїхав до Кракова й перебував у мешканні Карпинця.

На дальші запити відповідає свідок, що Карпинець і Климишин заховувався конспіративно. Раз побачив свідок Климишина, як той ніс якусь пачку з аптичного складу.

Д-р Шлапак: Чому ви в слідстві зізнали, що 30. V. 1934 обсервували Карпинця від. год. 22-гої до 1-шої, а потім ці зізнання ви відкликали?

Шкарадек: Зайшла „помилка".

Д-р Шлапак: На якій підставі ви подавали тоді мінути?

Шкарадек мовчить.

Д-р Шлапак: Чи часто трапляються у вас такі помилки?

Предс.: Ухилям то питанє.

Д-р Шлапак: Чи Карпинець і Климишин вистерігалися себе взаїмно в публичних місцях?

Шкарадек: Ні — навпаки, дуже часто проходжувалися разом по вулицях і взаїмно себе відвідували.

Д-р Шлапак: То значить, що поведінка була їх... яка?

Шкарадек: Конспіративна.

Д-р Шлапак: На чому полягала ця конспірація?

Шкарадек: Взаїмно себе контролювали.

Д-р Шлапак: На чому полягала ця контроля?

Шкарадек: „Оґльондалісен".

Д-р Шлапак: Що це значить: „оґльондалісен"?

Предс.: Ухилям то питане.

Д-р Шлапак: Відколи ви обсервували кімнату Карпинця крізь далековид?

Шкарадек: Від квітня.

Д-р Шлапак: А звідки ви обсервували цим далековидом?

Шкарадек: З противного мешкання — купця Маршаліка.

Д-р Шлапак: Чи Маршалік був на услугах поліції?

Шкарадек: Ні, він нам вислугувався з чемности.

Д-р Шлапак: А може ви платили за ці послуги?

Предс.: Ухилям то питане.

Д-р Павенцький: Хто вам показував, що якраз цей то Климишин?

Шкарадек: Я сам устійнив.

Д-р Павенцький: Як?

Шкарадек: З власної обсервації.

Д-р Пав.: Що це за „безпосьредня" причина, що вас спонукала до переведення ревізії 14. VI. 1934 у Карпинця?

Предсідник ухилює це питання.

Д-р Пав.: Чи вам не було дивне, що так довго обсервуєте одних і тих самих? Чому ви не „інґерували" скорше?

Предс.: Відхилюю це питання і пригадую п. оборонцеві артикул 61 про устрій у судах (грошева кара).

На чергу прийшов свідок **Маршалік.**

Д-р Шлапак: — Ви зізнали у слідстві, що „колеґа" Чижевич просив вас... Чому ви його назвали „колеґа"?

Маршалік: Бо приходив до мене.

Д-р Шлапак: Ви переводили обсервацію Карпинця й Климишина?

Маршалік: Так, на просьбу Чижевича.

Д-р Шлапак: Чи ви з чемности відступали йому свою кімнату до обсервацій?

Маршалік: Ні, він мені платив 45 зл. місячно.

Предсідник: Прошу подивитися на лаву підсудних і показати, кого пізнаєте з цеї обсервації.

Свідок Маршалік довго приглядається і врешті показує на Качмарського — це Климишин; а на Підгайного — це Карпинець.

Предс.: Пізнаєте їх?

Марш.: Так...

Предс.: Категорично?

Марш.: Так.

Предс.: А може ви помиляєтеся?

Марш.: Ні, добре його тямлю; він там мешкав.

Предс.: Підсудний Климишин, прошу встати. Може це той?

Марш.: Так, так, я помилився. Це той.

Опісля таксамо пізнає свідок Карпинця.

На цьому розправу закінчено.

По закінченню розправи (17.30) прокуратор дозволив Гнатківській на побачення зі своєю мамою.

Гнатківська залишається на свойому місці; мама сідає в лаву „адвокатську"; міцно і довго цілуються. Доня раз враз цілує руки своєї мами і тулить до свого розпаленого лиця.

Інших підсудних нема.

В другій лаві (для підсудних) Підгайний і д-р Ганкевич в кутку щось конферують. Спроваджують також Рака. (Д-р Ганкевич боронить їх всіх троє — також Лебедя).

ВІДКИНЕННЯ ВНЕСКІВ.

Адв. Шлапак заявив, що в справі хемікалій може зложити вияснення або сам підс. Карпинець, або теж він — його оборонець. Тому, що вирішення проф. Дзевонського, що знаходиться в актах справи, з уваги на брак вияснень підс. Карпинця, є некомплетні й не вичерпують цілости справи — він попирає свій перший внесок. Далі заявляє оборонець, що Сендур, якого візвали на розправу як свідка, тепер фіґурує на розправі як знавець.

У відповідь на останню заввагу д-ра Шлапака вносить прокуратор, щоб суд ствердив, що Сендур, на внесок прокуратора, фіґурує як знавець. Якщож іде про покликання проф. Дзевонського, то про те можнаб говорити щойно після вияснень підс. Карпинця. Доки ще нема таких вияснень — нема вирішення фактів, що захиталиб тезою проф. Дзевонськгоо. Нема — каже прокуратор — причини завізвати знавця. Позатим карна процедура знає тільки вияснення, що їх складає обвинувачений, а не його оборонець. Оборонець підс. Климишина, д-р Павенцький, приєднується до внеску д-ра Шлапака.

Суд проголошує постанову, якою **відкидає внески оборони.**

Рівночасно постановив суд долучити до актів справи знимки Чеменинської й Федини.

Навязуючи до тієї останньої постанови, д-р Ганкевич вносить, щоб суд додатково завізвав свідка постерункового Тщінського, щоб показати йому знимку Федини, бо цей постерунковий заявив, що бачив його на Краківськім передмістю.

Цьому внескові противиться прокуратор Желенський, мовляв, цю знимку показували вже Тшінському в слідстві.

Суд і той внесок оборони відкинув.

З черги приступає суд до дальшого переслухання свідків. Як перший свідок зізнає **Ружа Ґліценштайнова.**

Свідок мешкала у своєї сестри — Ем. Кашерової, в якої дня 15. травня 1934 винаймив кімнату Сваричевський — Лебедь. Суббльокатор не говорив, на як довго винаймає кімнату; додав лише, що приїхав на студії.

Востаннє бачила свідок Сваричевського в день убивства міністра Перацького, десь у год. 19-тій. Сваричевський ніс воду в склянці й розіллляв її. Коли свідок спитала Сваричевського, чому так хвилюється, Сваричевський відповів: „Сьогодні страшний день, бо вбили міністра Перацького". Коли свідок спитала, чи вбивників зловили, Сваричевський відповів: „Саме ні!" Коли того дня прийшов Сваричевський домів, свідок не знає. В кілька днів опісля отримала Кашерова картку від Сваричевського з проханням переховати річи.

Свідок пізнає в Лебеді того, що мешкав у Кашерової як Сваричевський.

На внесок прокуратора суд відчитує кілька уступів із зізнань того свідка в слідстві, тому, що в деяких подробицях вони ріжнилися трохи від теперішних.

ЗІЗНАННЯ ВЯЗНІВ.

Черговий свідок, **Ярослав Штойко,** перебував у вязниці в Равічу за діяльність в ОУН. Свідок намагається говорити по українськи, однак, упімнений предсідником, зізнає по польськи.

Лебедя і Малюцу свідок знає, однак лише з академічного життя. На терені організації не мав з ними ніяких звязків, бо сам він теж до ОУН не належав.

Прок. Желенський: Таж ви призналися до звязків із Лебедем і до приналежности до ОУН тоді, як вас переслухували в справі замаху на совєтський консулят.

Штойко: Ті зізнання зложив я під впливом змучення і потім їх я відкликав. Я обтяжив Лебедя, бо поліція сказала мені, що він за кордоном. Я думав, що не зашкоджу йому й тоді видумав цілу низку обставин.

На запит прок. Желенського, чи свідкові відомо, що інший член ОУН — Маєвський теж зізнав ті самі подробиці, свідок не відповідає.

Прок. Жел.: Нам тут сказали, що ви підчас переслухання просили, щоб вас довго переслухували, бо так з місця не можете признатись до вини, й „всипати" співтоваришів; мовляв, потім не моглиб перед ними оправдатись.

Штойко: Ні, це неправда. Мене мучили довгими переслуханнями і під кінець слідства.

Прок. Жел.: А коли ви призналися до вини, чи тоді примінено до вас якісь реґулямінові полекші?

Штойко: Цілий час однаково зі мною поводилися.

Прок. Жел.: Отже бачите, що неправдою є, наче би влада мстилася за те, що в слідстві не признаються.

(Далі буде)

КАСОВИЙ ЗВІТ ОБЄДНАННЯ

(За грудень 1935)

I. Прихід:

З перенесення		$ 105.25
Прихід у грудні		1,498.40
Разом		$1,603.65

II. Розхід:

а) Висилка до краю:		
1) Визвольна боротьба	$550.00	
2) Інваліди	525.00	
3) Для підсудних на варшавськім суді	150.00	
4) Політичні вязні	50.00	
5) Читальня „Просвіти" в Селиськах	30.00	
6) Видавництва в краю	26.00	
7) „Просвіта"	25.00	
8) Музей Визвольної Боротьби	25.00	
	25.00	
9) Письменники	25.00	
10) Український Шпиталь у Львові	20.00	
11) Сироти по українських жовнірах	20.00	
12) Матерям Біласа і Данилишина	15.00	
13) Кошти висилки і письм	10.05	$1,471.05
б) Почтова скринка		4.00
в) Кошти вдержання канцелярії		25.00
Разом		$1,500.05

III. Зіставлення:

Загальний прихід	$1,603.65
Розхід	1,500.05
Остається в касі Обєднання з кінцем грудня 1935 р.	$ 103.60

Обєднання Укр. Орґанізацій в Америці.

Ф. Аруе.

ІСТОРІЯ ДОБРОГО БРАМАНЦЯ

Підчас моїх подорожей зустрів я старого браманця (визнавця індійського бога Брами), людину, повну второпности, дуже бистрого ума й великого вченого. Що більше, він був багатий, а тимсамим іще мудріший, бо, маючи всього подостатком, не потребував нікого обманювати. Його дім вели дуже складно три гарні жінки, що навипередки старалися йому приподобатись; коли браманець не забавлявся з своїми жінками, тоді займався фільософуванням.

Поблизу його дому, що був гарний, виставний і окружений чарівними городами, мешкала стара Індійка, глупа й доволі вбога.

Браманець промовив одної днини: „Я хотів би ніколи не народитися". Я запитав — чому? Відповів: „Студіюю від сорока літ і бачу, що можу вважати тих сорок літ за втрачені; навчаю інших, а сам нічого не знаю; цей стан викликує в мене стільки упокорення й несмаку, що життя мені набридло. Я народився, живу в часі, а не знаю, що таке час. Знаходжуся в точці між двома вічностями, а не маю ніякого уявлення про вічність. Я створений з матерії, думаю, а ніколи не зможу розізнати того, що творить думку; не знаю, чи світовідчування є в мене простою властивістю, як ходження, травлення й чи я думаю головою таксамо, як беру руками. Не тільки основа моєї думки мені невідома, але й основа моїх рухів є теж для мене утаєна: не знаю, для чого існую. Тимчасом мене що дня засипають запитами на всі теми; треба відповідати; я не маю нічого розумного в запасі; говорю багато, й, коли скінчу говорити, маю почуття ніякости й сорому до самого себе.

„Ще гірше, коли мене запитають, чи Брама (індійський бог) почався з Вішну, чи оба є вічні. Бог мені свідком, що не маю про те найменшого уявлення; видно це з моїх відповідей. „Ах, преподобний отче — говорять — відповіджнам, чому це так, що зло заливає цілу землю". Я є тоді в такому самому клопоті, як ті, що запитують мене про те; вияснюю їм закони, що все діється якнайкраще; але ті, яких зустріла руїна чи каліцтво на війні, не хочуть у це вірити, я теж ні. Ховаюся до дому, пригноблений власним незнанням і цікавістю. Читаю давні книги, але вони тільки подвоюють темряву довкола мене. Звертаюся до інших браманців: одні кажуть, що треба вживати життя й сміятися з людей; інші думають, що щось знають і розгублюються в недорічних домислах; все це тільки скріплює моє гірке самопочуття. Буває, що доходить у мене до одчаю, коли подумаю, що по всіх дослідах не знаю ані відкіля я взявся, ані хто я, ані куди я йду, ані що зі мною буде".

Стан того честигідного чоловіка викликав у мене щире спочуття, бо він був чоловік над вираз розумний і найліпшої волі. Я зрозумів, що чим він більше мав світла в голові й почування в серці, тим більше був нещасливий.

Того самого дня я зустрів старушку, сусідку доброго браманця; я запитав її, чи вона колинебудь журиться, що не знає, відкіля беруться в неї думки й почування. Не зрозуміла навіть питання: вона ніколи не призадумувалася над тим, ані на хвилину не турбувалася думками й домислами, що зганяли сон з повік браманця. Вірила з цілого серця в переміни Вішну й колиб тільки мала час від часу воду з Ґанґесу, щоб ополоскатися, вважала би себе найщасливішою людиною під сонцем.

Зворушений щастям тої бідної істоти, я вернувся до фільософа й сказав: „Чи не сором тобі бути нещасливим, тоді, як та старушка, твоя сусідка, про ніщо не думає й почувається щаслива? — Маєш рацію — відповів браманець, — я дуже часто повторював собі, що я був би щасливий, якби міг так про ніщо не думати й нічим не турбуватися, як моя сусідка, але це нічого не помагало. Остаточно я не бажав собі такого щастя!

Така відповідь мене глибше зворушила, як усе інше: я ввійшов сам у себе й спостеріг, що я не хотів би бути щасливим під умовою, що був би бездумним сотворінням.

Я звернувся з тим до фільософів і вони підтвердили мою думку. „А всетаки, сказав я, є якась суперечність у такому способі думання: бо остаточно, про що йде справа? Яка ріжниця в тому, чи я розумний чи дурний? Що більше: ті, що живуть задоволені зі свого існування, є цілком певні того, що вони задоволені; ті, що розуміють, не є в однаковій мірі певні, що вони добре розуміють. Тоді ясно, що краще вже позбутися розуму, якщо він приносить нам тільки страждання".

Всі погодилися зі мною, але я не знайшов між ними нікого, що був би готов віддати свою мудрість за почуття щасливости. Я переконався з того, що не тільки ми привязуємо вагу до щастя, але ще більшу привязуємо до розуму. Але про це можна би ще багато говорити.

Переклав М.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ДЕ ЗРАЗОК?

Про промову президента Рузвелта до конґресу з нагоди відкриття нової сесії конґресу написали італійські ґазети, що це церковна проповідь.

Чи в своїм подражненню цею промовою італійські ґазетярі добре зловили сутню признаку промови американського президента, можна сумніватися.

Одно добре, що звернули увагу на цей бік промови. Бо справді є промови, що беруть собі зразок з церковних проповідей. Є теж політичні промови, що беруть собі за зразок промову адвоката до присяжних суддів. Ще інші промови взоруються на промові вчителя до дітей. Ще інші нагадують нам промову ґенерала до вояків. А є промови, що нагадують плач жебрака під під плотом. У деяких народів такі промови найпопулярніші.

ТЕПЕР УЖЕ ВІРИМО.

Американські ґазети принесли своїм читачам фотоґрафії Ворошілова, большевицького комісаря оборони, одітого в новий уніформ начальника червоної армії.

На фотоґрафії показаний він, як сидить при столі з большевицьким диктатором Сталіном. Оба лиця усміхнені. Оба, видно, з себе дуже вдоволені: Ворошілов, що такий гарний уніформ дістав, а Сталін радий, що Ворошілов задоволений з уніформу.

Зовсім так, як мати вернеться з ярмарку й принесе хлопчикові нове перо до старого капелюха.

КОРОЛЬ АМУНІЦІЇ.

Під таким заголовком написав Роберт Нюмен книжку про грека Василя Захарова, відомого торговця амуніцією, котрого недавно один проповідник у Ню Йорку називав наймерзеннішим чоловіком у світі. Інші називали його „тарабанщик для бога війни Марса", „містичний чоловік Европи", „продавець смертей", і так далі.

Пишеться у книжці, що як Захаров збирається продавати комусь гармати, то він усе прибирається відповідно до ролі, яка буде найпопулярніша в того, кому він збирається продавати гармати. Наприклад, збираючися продавати гармати царському урядові, він наперед довгий час виробляв собі славу відомого зводителя жінок. Він винюхав, що ця роля на царськім дворі може найскорше викликати зацікавлення до нього та дати йому нагоду продавати гармати.

Нема в цьому нічого нового. Адже в інших кругах не можна продати свого товару, поки не заграється ролі святця, що на жінок ніколи й очей не підводить.

ВИСОКА ПОЛІТИКА.

Захаров, видно, великої думки про себе за це вміння вдавати такого, якого його покупець припадково в дану хвилю поважає.

Та не знати, чи є в тому щось високе. Не треба аж людини, щоб таке вдати. Загально це відома штука між звірятами. Великим майстром цеї штуки є, наприклад, ящірка хамелеон. Вона прибирає на своїй шкірі барву свого оточення. Сидить на брунатній гильці, то і її шкіра брунатна. Перелізе на лист, то її шкіра позеленіє. Перелізе на ясносірі камінці, то тут її шкіра вже так уложиться, що виглядає як ті камінці.

Як це робить ящірка, маленьке, слабе, безборонне сотворіння, то може в тому є щось подиву гідне. Але що тут подивляти, коли хамелеона наслідує „король амуніції"?

ЩО КОШТУЄ ВІЙНА?

Дж. П. Морґан, американський банкир, сказав під присягою перед сенатським комітетом для розсліду амуніцій, що в часі війни він дістав від аліянтів 30 міліонів долярів як комісове за посередництво при продажу амуніції.

Коли Морґан дістав 30 міліонів долярів комісового, то скільки заплачено за амуніцію?

Це питання цікавить мене, бо в Америці є люди, які люблять говорити, що якби американські українці не були розстратили тих грошей, які вони зібрали на допомогу рідному краєві в часах боротьби за самостійність, то український народ був би добув собі самостійність.

Американські українці зібрали були на цю ціль коло $100,000.

ЯК РОБИТИ, ТО ЧОМУ ВЖЕ НЕ ДОБРЕ?

Щоби здержати заворушення в Венесуелі, що там зчинилися по смерти диктатора, проголошено воєнний стан.

Під загрозою лютих кар уряд забороняє збиратися більше ніж тром особам.

Чому не зборонено збиратися навіть тром особом, як це було в Росії підчас російської революції в 1905-тім році?

Це давало би поліції широку руку до діяльности. Кажуть, що підчас тої революції до двох людей на вулиці підходить поліцай і кричить: „Розійтися! Не чували приказу, що не вільно збиратися?"

„Чували!" — кажуть йому. „Але нас тільки два".

„А я що?" — кричить поліцай. — „Собака?"

ПОДЯКА.

Я, нижче підписана, складаю щиру подяку всім учасникам похорону мойого мужа Івана Фариняка, і тим, які в моїм тяжкім горю несли мені розраду й заспокоєння. Також щиро дякую членам від. 109 У. Н. С. в Бетлевіл, Па., та тим, що зложили вінки.

Марія Фариняк, вдова.

МАСАРИК ЗРІКСЯ ПРЕЗИДЕНТСЬКОГО УРЯДУ

(Допис із Чехословаччини).

Є щось трагічне в людській долі. Від природи людина, що живе, мусить врешті постарітись і вмирати. Слабне орґанізм, слабнуть духові сили, погасає енерґія.

Незадовільний стан здоровля Т. Ґ. Масарика, чехословацького президента, примушував його ставити домагання до своїх співробітників, щоб вони дали згоду на його уступлення з президентського уряду. Ще підчас недавнього його вибору на президента чехословацької републики, 1934 року, Масарик відмовився дати свою кандидатуру під голосування. Але послухав ради і прохань своїх приятелів і послужив для добра держави ще півтора року. В березні 1935 року Чехословаччина святкувала 85-літній ювилей свого першого президента. Але цей рік був останнім для президенства Томи Масарика. 14. грудня 1935 року він подався до димісії. Переговори про своє уступлення почав ще в листопаді.

Президент Масарик, „батько народу", творець самостійної Чехословаччини, належить до найбільших постатей Европи 20. віку. Син кріпака-робітника, призначений від дитячих літ до професії коваля, він завдяки щасливому збігові обставин та через власну енерґію стає вчителем, студентом університету, професором фільософії, послом до австрійського парляменту. За світової війни зорґанізував Масарик чеську заграничну революцію проти Австро-Угорщини; він був іще перед кінцем війни визнаний державами антанти за голову уряду Чехословаччини. Від 1918 року Масарик — президент чехословацької републики.

Масарик належить до політиків демократичного характеру. Сучасна політика в усіх державах звертається до народніх мас, намагається притягнути їх до себе. Це робиться ріжними способами у країнах демократії і в країнах диктатури. Там, де панує диктатура, правляча партія не допускає до голосу опозиції, не терпить критики. Диктатори — Сталін, Гітлер, Мусоліні — вимагають від мас сліпого послуху своїм приказам і кличам. Вони намагаються здобути в народі лише почування — гнів, радість, надію, ненависть з приводу дійсних або вигаданих диктаторами явищ і фактів громадського життя. Диктатори все числять на **масову психозу,** на „ірраціональне", щоб заґіпнотизувати народні маси, зробити їх слухняним знаряддям для своїх плянів. Це політика фантазій, що часто кінчиться для самих диктаторів катастрофою.

Політика демократичного типу теж не забуває про людські почування, але вона кладе більшу вагу на те, щоб народні маси не тільки вірили, не тільки надіялись, ненавиділи, але й **розуміли,** чому вони це і те мають робити. Бо в демократії не спить критика, і взаємна контроля дозволяє показати всім перед очі, де є правда.

Масарик дав коротке означення демократичного способу вирішення державних і громадських справ: **„Демократія — це дискусія",** писав він задовго перед світовою війною. Масарик — це жива **совість** свого народу. Він усе вчив своїх громадян, що в суспільнім життю кожда одиниця повинна мати відвагу в обороні свого права і боротися за чесне господарювання громадськими грішми: **„Не боятися і не красти"** — це другий клич Масарика.

Як учений, Масарик має свій погляд на історію розвою людства і зокрема цивілізованих народів. Масарик був і є прихильником політичних метод і устрою анґльо-саксонських народів. У своїй „Світовій революції" він показує, що похід визвольних демократичних ідей почався від західніх країн (Анґлія з її революцією 17. віку), з Франції, з Америки. Масарика не переконують гістеричні вигуки тих, які проповідують, що, мовляв, „демократії прийшов кінець", і вказують на поширення диктатур в Европі. В своїй новій книзі „Шлях демократії" Масарик пише, що за демократію, за свободу людини, за волю переконання треба боротись. Коли говориться про крізу демократії, то винна не ідея демократії, а самі **люди,** що не доросли до демократичної самоуправи. Масарик нагадує читачам, що демократичні народи — анґлійський, голяндський, бельґійський, французький і інші — мусіли довго і тяжко боротися за вільний державний устрій. Тому він не вірить у те, що терор і диктатура можуть надовго запанувати. Ці хворобливі форми уступлять своє місце демократії.

Наука президента Масарика була основою, на якій збудована чехословацька република. В середній Европі це єдина держава парляментарної демократії. Ні комуністи ані фашисти не мають тут надій на те, щоб їм запанувати в державі.

Перед авторитетом гуманіста-демократа Масарика схиляють голову й Українці. Масарик боронив самостійність української мови перед москвофілами в австрійськім парляменті ще 1908 року. Засуджував утиски Українців у Росії перед світовою війною. Масарик своєю активною піддержкою українських наукових установ і шкіл у Чехословаччині дав доказ, того, що його слова про людяність він говорить щиро. Український національний рух Масарик знає **з власного досвіду.** В засаді він визнає, що українцям належиться право на незалежне існування. Але Масарик — реаліст дивиться в корінь річей. Для здобуття самостійности, каже він, не досить сприятливої міжнародньої ситуації: треба мати зорґанізовані внутрішні сили. Знаючи нашу українську несвідомість, Масарик раз сказав: „Нехай українці докажуть, що вони дозріли до незалежности"!

Ці слова чехословацького державного політика треба нам усім добре памятати. Цей пильний чужинець звернув увагу на нашу найпекучішу болячку — на нашу недостатню орґанізованість, що й було причиною упадку нашої державности в р.р. 1918—1919.

Н. В.

ЯКА БУДЕ МАЙБУТНЯ ВІЙНА.

Всі позиції в польськім державнім буджеті по стороні видатків зменшили, крім одної: видатки на військо, хоч вони у відношенні до інших податків найбільші.

Обороняючи недоторкальність військових видатків, часопис польських військових кругів, „Польска Збройна", наводить слова французького міністра війни, полк. Фабрі: „Ти і новочасної зброї створює щю істину, що майбутня війна буде війною всеобіймаючою. Треба це розуміти так, що не буде фронтів, чи небезпечних відтинків краю. Не буде також різького розмежування між вояком в однострої і цивільним вояком. Війна захопить усю територію і все населення".

Коли вдуматися в ці слова військового фахівця, то вони говорять дуже багато, а вже найбільше нам, українцям, що живемо на грані двох світів.

Пан Шкорупій купив жінці на імянини лиса. Жінка оглядає та каже:

— Петре, мені здається, що цей лис фальшивий.

— Це тобі так здається, — відповідає чоловік. Зрештою навіть найправдивіший лис також фальшивий, то вже така лисяча вдача.

Михайло Зощенко.

ПОЧТА

Микола Дмитрович Огірчиків, почтовий службовець, святкував сьогодні скромне родинне свято. Як пробудився вранці, звернувся до жінки з любою усмішкою:

— Докійко!... Дня десятого цього місяця минає точно десять літ, як ми щасливо побралися. Повідомляючи про це, складаю тобі найщиріші бажання.

У блакитних очах Огірчикова засяла радість, та він скоро здавив її. Огірчиків приготовив для жінки приємну несподіванку. Ще вчора вечором, заки скінчив працю на почті, уложив відповідну телеґраму з бажаннями. Дав її дижурному товаришеві Стулчикові, щоб вислав щойно сьогодні вранці. При цьому запримітив інтимно приятельським голосом:

— Це її дуже врадує, розумієш?... Таж моя стара всеньке життя, а живе вже трицять два роки — не одержала ні одної телеґрами, розумієш?

За хвилиночку прийде листар і дасть їй телеґраму. Найважніше, щоб не зрадитися передчасно... Огірчиків наслухував, щоб переконатися, чи не чути вже на сходах листаревих кроків...

Сіли до снідання. Розмріяні шлюбним ювилеєм, стали згадувати давні, молоді часи: як то перешіптувалися в паркових алеях, як тихо зітхали, як тьохкав соловейко... Нараз хтось застукав до дверей!

Щоб іще було більше враження, Огірчиків позіхнув і сказав від несхочу:

— Вийди, Довійко, на коридор, щоб зідентифікувати гостя.

Евдокія Пантелеївна вернулася з коридора здивована та сердита:

— Дурниці! Дивовижа... Телеґрама. До мене. Виразно написано: Евдокія Огірчикова. Нічого не розумію!

— Перечитай, то зрозумієш!

Та як жінка перечитала телеґраму, ще більше здивувалася.

— Небилиці! Сороміцькі двозначники!

Огірчиків вирвав телеґраму жінці з руки та на своє здивування прочитав:

Вулиця Лібкнехта 16/7. Евдокія Огірчикова. Негайно подайте процент збільшення подою. Щиро цілую, Шишкин".

Цілі дві хвилини Огірчиків слова не міг промовити. Потім опритомнів, затиснув пястуки, став бігати по хаті та кричав:

— Драбуга Стулчиків, знову все поперекручував!... Телеґраму в справі видатности подою мали вислати до Молочарського Союзу. „Щиро цілую" це ніби для тебе. А Шишкин то певно з третьої телеґрами!... Все поперекручував!... Власного товариш праці наразив на таку прикрість!... Драб!

Та небаром обоє вспокоїлися і знову засіли при столі тай далі згадували давні часи. За хвилину знову хтось застукав до дверей. Огірчиків сам вибіг на коридор. За хвилинку вертається до хати з листом у руці. Скоро роздирає коверту. Читає та блідне.

— Миколю, що з тобою? — питається перелякана Евдокія Пантелеївна.

— Зі мною все в порядку, одначе що з тобою діється?... Я припадково отворив лист, заадресований до тебе, й ось... Чоловік працює в поті чола від ранку до вечора, а ти розвеселюєшся тут з любчиком?! Не лише, що сама залицяєшся, а ще переписуєшся з особою інакшого полу?!

— Ти з глуздів зсунувся!

— Звертаю тобі цей епітет, тому, що нема адресата!

— Дурниці! Дивовижа!... Я тут нічогісінько не розумію!

— Тут нема ніякої фільософії!... Честь розідерто на шматки, як перечитаний неважний лист!... (читає лист): „Дорогенька Докієчко! Обіймаю Тебебе з усієї сили та цілую твої дорогенькі усточка. Чекаю нині вечором на тому самому місці при містку над берегом ріки"... Що це за один дурень, що по ночах шляється понад рікою?... Хай він лише попадеться в мої руки, а знищу його як марку, яка вже не важна в обігу!...

— Дурниці... Дивовижа... Нічого не розумію.

— А ось і підпис — „Твій Коко". Коко!... Ідіотичне імя! Чесна людина не може так називатися!... (Бере коверту). І як ця адреса написана?! Передовсім неприписово: насамперед вулиця й адреса дому, а потім назвище!... Це припізнює доручування почти!... А зрештою — Евдокія Пантелеївна Чирикова, а не Огірчикова?! Отже ти соромишся навіть назвища свого чоловіка та кажеш йому, щоб посилав до тебе листи на твоє дівоцьке назвище!... Це все все було згори обдумане.

— Дурниці! Дивовижа!... Я нічого не обдумувала згори!

Огірчиків бігав по хаті наче навіжений та думав собі:

— Що тут іще сказати би?... Що то говорять у таких випадках і взагалі, що треба робити?... Передовсім кричати — це самозрозуміле... А крім того? Давніше це булаб найвідповідніша хвилина для биття тарілок, одначе при сьогоднішніх цінах це було би божевілля.

Тимчасом Докія взяла зі стола коверту та стала її пильно оглядати. Нараз відізвалася:

— Миколю!... Це дурниця!... Дивовижа!... Таж на коверті є печатка з 1924 року!...

Огірчиків вирвав коверту з рук жінки.

— Так. Справді... 1924. Та це нічого... Могли помилитися... Справдімо дату на листі... Травень 1924 року. Згоджується!

— Дурниці! Дивовижа!... Таж це твій почерк письма, Миколю!... Це твій лист!

— Якто мій?! Колиж так, то відкіляж підпис цього дурня „Коко"?!

— Таж я так тебе називала, як ми були наречені, пригадуєш собі?!...

— Так... Справді... Пригадую собі... Це мій лист... Тепер уже все розумію. Лист лежав на почті десять літ... Докійко... перепрошую тебе!...

Сіли при столі докінчити снідання. До спогадів уже не верталися. Знову хтось застукав до дверей. Обоє здрігнулися.

Може знову почта?!

Василь Барвінський.

МОДЕСТ МЕНЦІНСЬКИЙ

З далекої півночі—зі столиці Швеції, наспіла пригнітаюча сумна вістка, що передчасно відійшла від нас людина, яка своїм великим мистецтвом не тільки будила в широкому світі подив та захоплення, але тимже самим мистецтвом добувала на чужині право горожанства та пошану для українського імени, що впродовж близько сороклітньої діяльности Покійного, виразними незатертими буквами пишалося на його мистецькому прапорі. Нема між живими Модеста Менцінського, мистця-співака великого европейського формату та міжнародного значіння. Менцінський походив зі священичої родини зпід Перемишля. Уродився в 1876 р.

Після закінчених у Самборі ґімназійних студій записується Менцінський на теольоґію. Та надзвичайні голосові прикмети вплинули на зміну його початкового рішення і він виїздить у 1899 р. до Франкфурту над Меном, де після чотиролітніх студій у проф. Штокгавзена, славетного педаґоґа сольового співу, стає вповні закінченим мистцем. У томуж Франкфурті розпочав Менцінський свою блискучу співацьку карієру. Його зразу заанґажовано до опери в Ельберсфельді, а опісля до Стокгольму, де за час кількох літ досягнув Менцінський надзвичайних успіхів та найвищого відзначення золотою медалею „Про літтеріс ет артібус". Опісля переїздить Менцінський до Кольонії над Реном, де остається до 1926 р. Його першорядний талант досягає там небувалого всестороннього розквіту. Менцінський стає не тільки любимцем найширших музичальних мас, але фаворитом строгої німецької критики, яка однодушно визнала в Менцінськім великого мистця, що в ідеальному відношенні лучить у собі найвищої та найшляхотнішої сорти голосові, сценічно драматичні та музикально-духові чи пак виразові вальори. Менцінський, в якого репертуарі було понад 30 опер, вславився особливо як незрівнаний виконавець та клясичний представник Ваґнерівських креацій. Не диво, що німецька критика признавала, що в сучасний момент німецька сцена не має кращого Зіґфріда.

Та поруч недосяжних Ваґнерівських креацій Льогенґріна, Тангайзера, Зіґфріда, Трістана, Парсіфаля, не меншим успіхом увінчалися його виступи в операх Вердія в ролі Радамеса, Отелля, незвичайно популярними були його виступи, як Елеазара в „Жидівці", Канія в „Паяцах", Педра в „Тіфлянді" і ін. Не менше мистецьке зрозуміння й опанування ролі ціхувало його виступу в операх новітніх композиторів (Штравса „Сальоме", Пфіцнера „Палестріна", Шрекера „Іррельоґе", „Шацґребер"). Великого успіху добули собі оперові виступи Менцінського у Відні, Байрайті та Лондоні й інших містах.

У львівській опері виступав Менцінський в р. 1908—10, між ін. в опері „Галька", оп. Ружицького „Болеслав Хробри". Та позатим Менцінський, як виконавець творів українських композиторів, зокрема Лисенка (поза С. Крушельницькою) не мав собі рівних. До останніх часів своєї діяльности був він теж ревним пропаґатором української музичної культури в чужині й причинився там чимало до її спопуляризування.

Останніх 9 років свого життя прожив Менцінський у Стокгольмі, де осягнув друге найвище відзначення, титул „Каммерзенґера" шведського короля.

Зі смертю Менцінського дізнало українське відтворче мистецтво безмежної втрати, та спогад на його світлу, на вершинах правдивого мистецтва царюючу діяльність все гордістю наповнятиме українські серця. — („Новий Час").

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА. ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІШИЙ ЦІННИК КНИЖОК.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

На поміч родинам варшавських вязнів.

Члениці Укр. Черв. Хреста від. ч. 30 ОДВУ в Ню Йорку, зібрали між собою $10 і вислали через Обєднання рідні Ст. Бандери, судженого в варшавськім процесі. Ст. Бандера сирота по матері, а батько-священик, великий український патріот, сам виховав ті дрібненькі діти на сильних духом синів та доньок України. Окупанти-поляки з своїм приходом до влади держали його довший час у тюрмі, бо він перший в 1918 р. підніс національний стяг та зі своїми парохіянами прибув до Калуша на перше національне свято проголошення незалежности Західньої України. Його найстарший син не заломався до сьогодня, перебуваючи зі своїми товаришами в катівській тюрмі, в котрих ще царська охрана мордувала польських революціонерів, залишаючи кайдани на кістяках на памятку Польщі. Тасама Польща не навчилася людської гідности на протязі одного й пів століття своєї неволі й катує 12 українських революціонерів, жадна української крови.

Як страшно мусять крівавитися серця тих матерей і батьків, що такий довгий час з надлюдськими силами придивляються своїм синам та донькам, як похнюпились їх молодечі стрункі постаті між ворожими штиками. Не раз і не два відривали вони собі від уст, щоб післати дітей на вищі студії!

Не сміє у нас бути ні одного серця, яке не відчулоб тих родинних траґедій! Станьмо до праці і шлім негайно поміч тим, що терплять через варшавський процес.

Взиваємо всі відділи Укр. Черв. Хреста ОДВУ до негайної помочі родинам українських революціонерів!

За управу Укр. Черв. Хреста О.Д.В.У., від. 30 в Ню Йорку:

А. Середа, предсідниця;
І. Бучко, касієрка;
О. Пельц, секретарка.

ЕМҐЕРСТ, МАСС.

На політичних вязнів.

Пані Анна Болюх переслала через Обєднання $1.90 на політичних вязнів.

ҐРЕЙТ МЕДОВС, Н. ДЖ.

На Рідний Край.

З нагоди Різдва Христового пересилаю через Обєднання $5, та призначую по $2 на Рідну Школу й інвалідів, а $1 на визвольну боротьбу.

Андрій Никун.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

АНН АРБОР, МІШ.

Смерть Союзового піоніра.

Ділимося сумною вісткою, що довголітній член У. Н. Союза, гром. Іван Фариняк з Бентлевил, Пенсилвенія, помер по довгій недузі дня 5. грудня 1935 р.

Покійний приїхав до Америки на 30-тім році життя, в 1890 р., з села Новосільці, сяніцького повіту. Ввесь час свого життя у Злучених Державах покійний працював тяжко у мягковугільних майнах у Пенсилвенії.

На початках заснування У. Н. Союза гром. Іван Фариняк був вельми діяльним й енерґійним працівником на народній ниві та в орґанізаційнім житті. Був бадьорої та меткої вдачі й дуже спосібний. Закладав підвалини під нові відділи У. Н. С., чим зєднав собі приязнь і попертя від українських кольоній.

Будучи в Травгер у Пенсилвенії, покійний зорґанізував відділ У. Н. С., потім у Вітні та в Лесерінґу.

Покійний був каменярем так званої старої ґвардії У. Н. Союза, відомий зі своєї невтомної активности. Беручи часто участь на зїздах і конвенціях, зєднав собі признання й відзначення, яко передовий Союзовець та палкий працівник в орґанізуванні української еміґрації.

Покійний дожив до поважного віку (75 літ), коли взяти під увагу його колишні злидні та тяжку працю на життя. В житті Покійного було чимало недомагань, спричинюваних лихоліттям, безробіттям і нуждою та горем нашого зарібника, який живе з праці рук і працює в поті чола.

Покійний діждався 20 внуків і 3 правнуків. Своїх дітей, разом шестеро, записав у члени У. Н. Союза ще як були дітьми, які досі оплачують свої грамоти. Хоча приходилося йому нераз гірко бідувати, проте дав належне виховання своїм дітям. Синові Іванові допоміг вишколитися на артиста-маляря, що перейшов із відзначенням університетські студії і тепер перебуває у Шікаґо, Ілл. Другий син є офісовим клерком в Дітройт, Міш. Доньки, разом чотири, вже віддані за українців і мають свої сімі.

Покійний, будучи добрим співаком, час від часу був за дяка при українських церквах, хоч постійно не держався свого покликання й не вибрав собі цього за постійну професію.

Похоронний парастас за померлого бл. п. Івана Фариняка влаштував відділ ч. 109 у Бентлівил, Па., при участи православного священика Пітюка.

Другого дня, 7-го грудня, забрано тіло до Анн Арбор, Міш., де його поховано.

Тіло гром. Івана Фариняка вміщено в домі його найстаршої доньки Катерини Вондрівчак. Було воно омаєне багатьома вінками від рідні, знайомих, приятелів, священиків та вінком з Бентлівил від 109 відд. У. Н. Союза.

Було дуже багато гостей, які відвідали востаннє померлого, як з Толідо й Росфорд, Огайо, Дітройт, Міш., Шікаґо, Ілл., та з околичних місцевостей.

Надіслано багато кондоленцій з вінцями, головно з Шікаґо з компанії, де син Іван працює.

Покійний осиротив свої діти та лишив свою дружину Марію Фариняк удовою.

Похорон відбувся дня 9-го грудня 1935 р. в Анн Арбор, Міш., при участи українського католицького священика, о. Сембратовича з Дітройт, який також відправив Службу Божу.

В похороннім поході взяло участь 25 самоходів з людьми й ріднею, які вдалися на цвинтар, щоби востаннє розійтися з померлим.

З жалем і плачем родина розпращалася зі своїм батьком, який за свойого життя був загально любленим і милим другом та приятелем.

Труну бл. п. Івана несли його внуки.

Д. Р. К.

Заглянув я до оповісток під „Театр Ріжнородностей і бачу: „театр українскі". Що це, думаю: Чи вже заповіджений „Запорожець за Дунаєм"?! Чи може Тобілевичівці приїхали і ще раз пробують, чи до більшої салі більше нашої публики прийде?! Чи просто заснувався ще один український театр: „Муха", „Зірка" чи яка там інша „Комета" і відразу почав від „Ріжнородностей".

Прочитав я і — забув. Як пересічний львовянин, коли прочитає оповістку „Заграви", Тобілевичівців, чи котрих інших. В душі навіть збирається піти, а потім возьме і забуде.

Але по кількох днях пригадав я собі це все і розпитую: який театр, що грали?...

— Ніякий театр, це помилка. Був тоді „День русской культури"!

— Значить тіятер бут, тільки що не український!

І далі до „Русского Слова", бо в ніякій іншій ґазеті не буде про це згадки.

А там стоїть:

„В настоящем году русскіе праздновали Д. Р. К. с опозданієм"...

Що „с опозданієм", то правда; повинні були це зробити в 1914 році, коли москалі ще тримали Львів.

Але Бог з ними! Опоздание своєю дорогою, а русска культура своєю. Велика вона і багата, то й можна святкувати.

Біда тільки, що нема кому...

„Следует отметіть, что на вечері прісуствовало большое калічество крестян".

Бачив я одного разу те „калічество". Постягали їх з теплих запічків, посадили в крісла і казали слухати „речі" та „пеній" в якійсь ніби церковній мові. „Реч", слухали зіваючи, на „певіях" дрімали, а всякі стіхотворенія перебули в глибокім і заслуженім сні.

Тим разом, як видно з програми, аранжера Д. Р. К. умудрились і дали большому калічеству крестян протидрімотний порошок. Так зручно складали програму, що все на кінець пускали якусь „малорусскую народную песню". Там арія з Онеґіна, там „Смерть" Ґречанінова, там „Нет крилев у меня", а врешті „Дівча в сінях стояло". Крестянін починав уже на добре хропіти, а тут йому як ґукнули, то він відразу протверезів. І бив браво і кричав „біс".

Потім знов дрімотні кавалки: „Каґда волнуется", „Калоднікі", чи які там інші „Девіци", а на кінець „Криниченька" та „Гандзя" і — знову крестянін прокидався.

Так хитрували до останньої точки і, кажуть, що тільки часть калічества спала твердо. Решта „наґраждала ісполнітелей рукоплесканіями".

Програма вечора почалась „прівєтствієм", що з ним обратився до зібраних д-р В. Т. Ваврик. Не чув я того привіту, але коли він такий як малі фейлетони того самого автора, то нема чого жалувати.

Хор з Батятич „виділялся дісципліной і технікой", а надівсе подобались рецензентові „красочние і адінаковие костюми хорісток". Саме цей хор, перемучивши дві-три російські пісні, гукав на кінці українську, щоб не дати здріматися „крестянскій" публиці і — самому не зівати.

А ще на кінець була сцена з Достоєвського „Преступленіе і наказаніе" та деклямація „Сумашедшій" — Апухтіна.

Рецензент питається аранжерів пощо цього?!

Зовсім просто! Одно і друге надзвичайно підходить до тих, що на українській землі, серед українського моря роблять русску саламаху і називають це чомусь „Днем русской культури".

Навіть і те, що комітет „снадбіл пріглашенія польской печатью", має свій стиль і гармонізує з цілістю.

Салю „Ріжнородностей" дістали за дурно.

Але й — на дурно! — („Діло").

Галактіон Чіпка.

Багач міщух приїхав уперше на село. Бачить на стрісі бузька та питається господаря, що то за птах.

— То бузько, прошу пана.

— Хе, хе, хе! Можете це говорити кому іншому. Таж такого птаха нема! Це лише малі діти вірять у бузька.

Між злодіями.

— Чи ти хоч трохи боявся, як ти тому панові крав гаманець із кишені?

— Я таки не трохи, а досить боявся!

— Так?!

— Я боявся, що гаманець може бути порожній!

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ТАРЗАН І ОГНЕННІ БОГИ.

(71)

Як Назір потиснув за язик револьвера, Борис Ґарето, білий гершт банди бандитів, нагло ударив його по руці. Бухнув огонь з цівки револьвера, але куля не поцілила Тарзана. Назір обернувся здивований.

„Алеж це Тарзан!" — він крикнув. „Ми мусимо його вбити!" Ґарето заперечив головою. „Він багатий. Він може нам дати великий викуп. Ми його мусимо взяти в неволю живцем". Тимчасом Тарзан стояв коло них, приглядаючися їм. Він знав, що викуп означав тільки хвилеву проволоку. Кінець-кінців його таки вбють.

Якби він міг зайти між них так, щоб вони не могли до нього стріляти зі страху, щоб не поцілити кого зі своїх, він міг би добутися поза палісаду села. Тепер Ґарето кричав на своїх людей кинутися на Тарзана та схопити його живцем. І бандити стали його окружати.

Тоді Тарзан кинувся на них. З його горла добувся дикий рев звіра, що нераз наносив страх на його ворогів. Але очайдушні бандити, певні, що вони його зловлять, кинулися до нього, щоб його піймати.